

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

ŠALJITE PRETPLATU!

ŠIRITE »ISTRU«!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

UREDITEV MANJŠINSKEGA VPRAŠANJA NA ROMUNSKEM

Kakor poročajo romunski in nemški listi, so se 10. januara t. l. uspešno zaključila pogajanja med romunsko vladu in zastopniki nemške manjšine na Romunskem. Vlado sta zastopala generalni tajnik za manjšine profesor Dragomir in notranji minister Calinescu, nemško narodno skupino pa so zastopali predsednik te skupine Fritz Fabrizius, Bonfert, dr. Wolf, dr. Hans Otto Roth, dr. Hedry in dr. Rudolf Brandsch.

Doseženi sporazum obsega te-le tri točke:

1. Nemško prebivalstvo Romunije se korporativno uvrsti v Fronto nacionalnega prebujenja. V mestih in vaseh z mešanim prebivalstvom se bodo ustanovili posebni nemški oddelki. Ti bodo zastopani v direktoriju enotne stranke po enem članu in v najvišjem nacionalnem svetu po šestih članih.

2. Vse strokovne korporacije nemškega prebivalstva, in sicer tako že obstoječe kakor one, ki se bodo v bodoče ustanovile, se korporativno pridružijo po zakonu predpisanim strokovnim organizacijam, v katerih jim je zajamčeno zastopstvo pri vodstvu.

3. Poleg državno-političnih akcij, ki se vršijo v okviru Fronte nacionalnega prebujenja, sme nemško prebivalstvo imeti tudi lastno organizacijo z gospodarskimi prosvetnimi in socialnimi nameni.

Notranji minister je na zahtevo omejenih nemških zastopnikov uradno priznal organizacijo narodne skupnosti Nemcev na Romunskem pod predsedstvom Fritza Fabriziusa. Nemcem so tudi priznali pravico, da smejo člani nemške sekcije v frontu nacionalnega prebujenja poleg uniforme enotne stranke nositi na levem rokavu tudi barve Nemcev na Romunskem.

Medtem so se vršila tudi pogajanja med generalnim tajnikom Dragomir in zastopnikom madžarske manjšine na Romunskem za vstop Madžarov v Fronto nacionalnega prebujenja. Škofje ogrske cerkve na Sedmograškem, in sicer rimsko-katoliški škof Martin Aron, protestantski škof Vasarhely in unijatski škof Varga, kakor tudi predsednik prejšnje madžarske stranke na Romunskem grof Bethlen, bivši ogrski zunanji minister in sedanjí zastopnik kulturnega življenja Madžarov na Romunskem grof Banffy in zastopnik madžarske gospodarske organizacije na Romunskem so se principiuelno izjavili za vstop Madžarov v Fronto nacionalnega prebujenja. Pričakuje se, da bodo pogajanja že do konca tega tedna zaključena, in sicer verjetno po enakem sporazumu kakor z nemško manjšino.

Verjetno je, da bodo premagane tudi težkoče za ureditev vprašanja bolgarske manjšine na Romunskem.

P. P.

— Trst. — Umrli so: Levic Karolina 70 let, Škvarča por. Selovin Franciška 56, Sedmak por. Sedmak Josipina 76, Brus por. Štibil Josipina 79, Marušič por. Simčič Tereza 95, Osojnik por. Mavčič Apolonija 80, Tončič Josip 66, Radič Teodor 28, Kerševan vd. Jakomin Josipina 63, Sancin Marija 82.

*

— Trst. — Pod tramvaj je prišla 69-letna Žapin Ivana, ko je hotela prekorčiti cesto. Z zelo težkimi notranjimi poškodbami in z zlomljeno hrbtenico so jo pripeljali v bolnišnico.

*

— Trst. — Pod avtomobil sta prišla, ko sta peljala ročni voziček, Leopold Perot, star 32 let in Kovačič Ivan, star 35 let, oba iz Barkovelj. Dobil sta precej težke rane po obrazu. Zdraviti se bosta morala 2 do 3 tedna.

*

— Trst. — Od doma je ubežala 60-letna slaboumna Ema Vidic v trenutku, ko ni bilo doma njene sestre, ki jo je varovala. S svojim ponašanjem je po ulicah vzbujala pozornost dokler ni razbila veliko šipo neke trgovine. Policaji so jo le na koncu ukrotili in jo oddali v umobolnico.

CIANOV POSJET JUGOSLAVIJI

GROF CIANO UZVRAČA POSJET DR. M. STOJADINOVIĆU — PISANJE ŠTAMPE OSVRT NA JUGOSLOVENSKO-TALIJANSKI SPORAZUM — LANJSKA IZJAVA GROFA CIANA — KOMENTAR RUMUNJSKOG LISTA — IZLOŽBA TALIJANSKE KNJIGE U BEOGRADU

JEDNO PISMO IZ JULIJSKE KRAJINE

Talijski ministar vanjskih poslova conte Galeazzo Ciano dolazi u posjet Jugoslaviji. Prvi put je Ciano posjetio Jugoslaviju prigodom sklapanja političkog i ekonomskog sporazuma između Jugoslavije i Italije 25. marta prethodne godine.

U vezi s tim događajem beogradski listovi pišu o značenju tog posjeta i o talijansko-jugoslavenskim odnosima te ističu povoljne rezultate pakta potpisanog u martu 1937. godine. Posjet grofa Ciana Beogradu znači afirmaciju talijansko-jugoslavenskog prijateljstva, a u razgovorima koje će grof Ciano voditi sa dr. M. Stojadinovićem utvrdit će se linija tješnje suradnje Italije i Jugoslavije, osobito u privrednom pogledu, naglašavaju ti listovi.

Pisanje domaće štampe

Tako beogradska »Politika« između ostalog, piše:

»Kao što je već javljeno, talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano dolazi doskora u Jugoslaviju, gdje će kao gost predsjednika vlade dra Stojadinovića provesti nekoliko dana, prvo u lovu na dobru Belje, a zatim u Beogradu.

»Ovaj posjet pada dva mjeseca prije isteka druge godišnjice datuma, koji je otvorio novu eru u odnosima između susjednih jadranskih kraljevina, eru prijateljstva utemeljenog na poštivanju uzajamnih interesa.

Dosadašnji koristan i plodan razvoj ove suradnje pokazuje, koliko je bila dalekovidna djelatnost predsjednika vlade dra Milana Stojadinovića i talijanskog ministra vanjskih poslova grofa Ciana, koji su kao izvršitelji ideja Kneza-Namjesnika Pavla i šefa nove Italije Mussolinija učinili kraj štetnoj napetosti i udarili temelje novom prijateljstvu između dva mlada i snažna naroda, čije su oči upravljene napretku i boljoj budućnosti.

Na našoj strani se s poštovanjem gledalo na talijanski primjer rada, na stvaranje nove i ujedinjene Italije, i Srbija je dobila počasni naziv »jugoslavenskog Piemonta«, a Nikola Pašić je nazvan »našim Cavourom«.

Grof Ciano je prvi predstavnik današnje Italije. Mlad, energičan, neposredan i srdačan, on je tip novog talijanskog čovjeka, on ne takav aktivitet, kakav nisu ni sanjali Sotom i vojnik, poput ljudi iz renesanse, on ima ozbiljno interesiranje i shvaćanje takodjer za sva pitanja suvremenog života. Dinamika fašističke politike morala je stvoriti takvog čovjeka, pokretnog i aktivnog, protivnika kabinetske surovosti i diplomatske igre staroga stila.

Beogradsko »Vreme« komentirajući vijest o dolasku grofa Ciana u Jugoslaviju piše: Mladi ministar vanjskih poslova prijateljske Italije, kome je tek 36 godina, a već je duboko kročio u historiju, dolazi nam sada kao dragi gost. On će u našim sumama na Belju naći razonodu od tereta odgovornosti, koga nosi na svojim snažnim plećima, s punim povjerenjem, svoga velikog šefa. U njemu će cijela Jugoslavija pozdraviti čovjeka, koji se sav založio za jadranski mir. Ona će pozdraviti u njemu utjelovljenje mlade Mussolinijeve Italije, ponesene razbudjenim elanom na tragove starog imperija. Pozdravit će stvaraoca osovine i usrajnog ministra na najodgovornijem mjestu u doba teške faze Abesinije. U grofu Ciano, prvom suradniku Mussolinija na obnovi carstva i ogromnom porastu prestiža Italije na svih pet kontinenata, pozdravit će se čovjek, koji je pripremio sporazum Rim sa Londonom. Iz Palazzo Cliggi on je kao šef razvio za tri i pol posljednje godine takav aktivitet, kakav nisu ni sanjali Sotom ili Sforze. Giovinezza, s kojom je Mussolini počao u osvajanje prostora i duha, oličava se kroz lik, koji nam dolazi ponovno, prijateljski.

Između primljenog posjeta britanskih

državnika u Rimu i skorašnjeg puta u Varšavu, grof Ciano će u jugoslavenskom intermezzu markirati svojom prisutnošću u dvorcu na Belju i u prijestolnici Jugoslavije fazu sve šire suradnje.

Italija nam je bila otkrivenje poslije jednog decenija glupog ignoriranja. Ona će nam od sada biti sve bliža stvarnost za izmjenu dobara i ideja.

Zagrebačke »Novosti« donose uvodnik o tom posjetu u kojem podvlače da je bitna sadržina jugoslavensko-talijanskog sporazuma priznavanje integriteta jugoslavenske države, pa u nastavku članka spominju polemiku između francuskog lista »Temps« i »Giornale d'Italia«. Taj pasus u »Novostima« glasi:

Osvrćući se na francusko-talijanski spor o talijanske aspiracije pariski »Temps« od 10. januara donio je na prvoj strani pod naslovom »A propos d'autres revendications italiennes« članak, u kojem kaže, da Italija ne reflektira samo na francuske teritorije, nego ima u svojim kombinacijama i Maltu i Dalmaciju. Pariski list govori o prošlim vremenima i o kampanji s talijanske strane protiv Jugoslavije s treditističkim aspiracijama na Dalmaciju. List kaže, da je od 1922 do 1936 Italija vodila prema Jugoslaviji izrazito hostilnu politiku i da je više od jedamput prijetila opasnost rata. »Temps« spominje u vezi s time naročito oštre članke protiv Jugoslavije, koje je pisao u »Giornale d'Italia« Virginio Gayda, a značenje tih članaka bilo je tim veće, jer su bili pisani po direktivama ministarstva vanjskih poslova. Svrha tih članaka bila je jasna. »Smisao im je bio — kaže »Temps« — da se Dalmacija ima dati Italiji i da je jedan rat s Jugoslavijom neizbježiv.

Na to je reagirao »Giornale d'Italia« u broju od 13. januara, na prvoj strani u sklopu referata o dolasku britanskih državnika u Rim i odmah iza uodnika u prvim konferencijama donosi kurzivni članak, pod naslovom »Stvari na svoje mjesto«, u kojem odgovara »Tempsu« na njegove aluzije o Dalmaciji. »Giornale d'Italia« je oštar u odgovoru i odlučno tvrdi, da je to sve laž, što pariski list tvrdi. »Nikada nismo napisali, da bi Dalmacija imala da se vrati Italiji. Nikad nismo napisali, pa čak ni imali namjeru da aludiramo na to, da je jedan rat između Italije i Jugoslavije neizbježiv«. — Rimski list poziva »Temps« da hitno iznese i samu jednu riječ iz članaka koje spominje, a koji su sabrani u jednu knjigu s velikom tiražom, i samu jednu riječ, kojom bi se moglo dokazati krivnju lista »Giornale d'Italia« s obzirom na Dalmaciju i rat protiv Jugoslavije.

Glasovi talijanske štampe

Talijanska štampa bavi se također opširno tim putem grofa Ciana u Beograd i u posebnim člancima ili notama označuje važnost tog puta po daljnje odnose Italije i Jugoslavije i po daljnji razvoj prilika u Podunavlju.

Tako »La Stampa« piše: »Pretstojeći sastanak između grofa Ciana i predsjednika Stojadinovića sve više privlači pažnju talijanskih i stranih krugova. Detaljni program posjete još nije utvrdjen. U Beogradu će grof Ciano otvoriti veliku izložbu talijanskih knjiga koja ima da znači nastavak i proširenje kulturnih odnosa između obje zemlje. Na izložbi će se okupiti jugoslavenski književni i umjetnički svijet, koji će na taj način imati prilike da stupi u dodir s predstavnikom fašističke Italije.

Između ostalog Ciano i Stojadinović raspravljat će o kulturnoj saradnji. S druge strane političko prijateljstvo imat će više koristi od uzajamnog poznavanja kulturnih staleža. Zbog toga se s više strana tvrdi, da se proučava kulturna konvencija između Italije i Jugoslavije.

Izložba talijanske knjige

Prilikom posjeta grofa Ciana bit će u Beogradu otvorena izložba talijanske knjige. O tome pišu ovdašnje »Novosti«.

U umjetničkom paviljonu Cvijete Zuzorić na Kalemegdanu bit će otvorena izložba talijanske knjige, koja će obuhvatiti 4000 knjiga. Kao što je već učinila izložbom talijanskog portreta kroz vijekove, Italija želi i ovom izložbom prikazati susjednoj zemlji stalni i nagli razvoj kulturnog i umjetničkog života. Odabranim djelima, koja predstavljaju samo jedan mali dio talijanske proizvodnje knjige, priredjivači izložbe žele u glavnim crtama prikazati napredak u pojedinim naučnim granama kao i napredak postignut u pogledu umjetničke opreme knjige. U svakom odjeljku pored klasika i slavni imena bit će zastupani i savremeni i najmoderniji pisci, tako da će ova izložba u uvjerljivoj sintezi moći pokazati sve ono, što je Italija dala i ostvarila u pojedinim oblastima od rimskog doba do danas.

Naročito odjeljenje bit će namijenjeno i rijetkim djelima štampanim u Italiji na srpsko-hrvatskom jeziku.

kao i slavim talijanskim djelima, koja govore o životu, o umjetnosti i povijesti Jugoslavene. Izložbu će zaključiti bogato odjeljenje u kome će posjetioci imati pred očima opširan pregled bibliografije o savremenoj Italiji i o fašizmu.

NOVE KNJIGE I REVIIJE

Uredništvo je primilo ove knjige i časopise: MOJ DOM, kalendar za 1939, uredio čiročić šain, Split. Naručuje se u Splitu, ulica XI puka 9.

NAPREDAK, časopis za pedagogiju, br. 9, Zagreb, urednici prof. J. Demarin i dr. S. Pafak, glavni ur. dr. Sig. Čajkovac.

POPOTNIK, časopis za sodobno pedagogiju, št. 3—4, Ljubljana, urednik Metod Kumelj.

NARODNA STARINA, časopis za historiju i etnografiju južnih Slovena, br. 34 — Zagreb — glavni urednik dr. J. Matasović.

HRVATICA, časopis za ženu i dom, br. 1 — Zagreb — urednik Zagorka.

NAŠA ZEMLJA, nezavisna slavenska revija za kulturna i privredna pitanja, br. 1, Beograd, urednik Dragutin Deklić.

KROZ JUGOSLAVIJU, turistička revija, br. 1 — Beograd, urednik B. Štepanović.

SOKO NA JADRANU, br. 11—12, Split, urednik Stipe Vrdoljak.

SOKO, br. 1, Beograd, urednik dr. T. Protić.

METALURGIJA, br. 12, Beograd, urednik Z. Martinković.

GLASNIK PCK, br. 5, Beograd, urednik B. Zečević.

DOBRO DETE, br. 5, Beograd, urednik B. Zečević.

POLJOPRIVREDNI GLASNIK, br. 22, Novi Sad, urednik dr. E. Popović Pecija.

MRTVA STRAŽA, Ljubljana, urednik prof. A. Owen.

NJIVA, mesečna revija, št. 6, Buenos Aires, izdava D. K. D. »Ljudski oder« u Buenos Airesu.

SLOVANSKY PREHLED, zbornik za upoznavanje političkog, socijalnog i kulturnog života slavenskih država i naroda, br. 10, Praga, urednik dr. Ant. Frinta.

LUZICKOSRBSKY VESTNIK, časopis Društva prijatelja Lužice u Prag, br. 9—10, urednik dr. Josef Páta.

NAŠ ROD, št. 5, Ljubljana, urednik Josip Ribičić.

»Pravo nije materija koja se može dijeliti na fragmente. Kada se ono u riješavanju narodnog pitanja željelo i želi postići za sebe i za svoje prijatelje, onda se mora dozvoliti njegova primjena i protiv samoga sebe i protiv svojih prijatelja«.

NEVILLE CHAMBERLAIN

ISTRA U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI

„PRESJEČENI PUTI“

V. Cara Emina

U božićnom broju »Primorskih novina« izašao je opširan članak pod naslovom: »Istra u našoj književnosti ove godine«. Uvod tog članka je vrijedno da i mi na ovom mjestu podvučemo. Taj uvod glasi: »Tamo od osamdesetih godina Istra je u hrvatskoj književnosti stalno i snažno zastupana kao rijetko koji od hrvatskih krajeva. Zasluga je to u prvom redu samih književnika Istrana, koji su i po drugim svojim djelima zauzeli odlično mjesto u hrvatskoj književnosti. A i čitav hrvatski narod posvećivao je uvijek veliku pažnju i ljubav ovoj nekada našoj pokrajini, pa je zato i razumljivo interesovanje, kojim je primano sve što je o Istri u nas pisano.«

Dalje se spominje Kumičić, Katalinić-Jeretov, Gervais, Balota, Bonifacić, a o posljednjem romanu Viktora Cara Emina »Presječeni puti«, pisac veli:

»Veliki lik Petra Kružića poslužio je Caru u ovom romanu kao centralna ličnost u borbi, koja se tada vodila na našem zemljištu između Nijemaca, Venecije i Turske. Koje su se sve tri dušmanske krvile i otimala o ove naše krajeve, Dalmaciju, Hrvatsko Primorje i Istru, ali su bile složne, kadgod je trebalo, u zatiranju svakog nastojanja hrvatskog naroda u tom kraju, da se opet osvoji na svoje noge, postane opet gospodar svoje zemlje i zaigra ponova ulogu, koja bi križala račune i Beču i Veneciji i Carigradu. Nosilac tih nastojanja na našoj strani je Petar Kružić i u tom i leži uzrok njegove tragedije. Nekadašnje hrvatsko kraljevstvo sa njegovom snagom i njegovom vlašću na Jadranskom moru nije više smjelo da digne glavu i sa glavom Petra Kružića, odsiečenom pod Klisom na veliko veselje i Beča i Venecije i Carigrada, presječeni su i puti, koji su tome vodili.«

»U svom romanu Car je obuhvatio cjelokupno naše tadašnje stvaranje i našu borbu. U tom i jest prava odlika ovog romana, no istodobno i njegovi nedostaci, jer se u jednu knjigu sve to i ne da zbiti tako, da ostane snažna i povezana cjelina, nego je dosta toga ostalo fragmentarno, epizodno, mada i ti fragmenti i epizode imaju sve odlike Careva umjetničkog stvaranja: liepotu i bujnost izražaja, toplotu osjećaja i opsežno, iakim patriotskim osjećajem protkana obrazovanje i veliko poznavanje krajeva, ljudi i njihovih prilika. U romanu ima vaudreudovih opisa prirode (oluja pod Učkom), uzburkanih narodnih masa (u Lovranu i lupoglavskim selima), maistorskih opisa tudjinskog njemačko-mletačko-turskog spletkarenja, sijaset jače ili slabije izrađenih likova, među kojima se duboko u namet urezuju junačka djevojka Anja, njezin otac »gusar« meštar Blaž i vanredno lijepe lik popa Pustinjača.«

OB ODHODU DR. DOLARJA IZ KRANJA

Kranj, 9 jan. 1939. Minuli teden se je poslovil od Kranja in se preselil v Ljubliano pred kratkim upokojeni gimnazijski ravnatelj g. dr. Simon Dolar, naš veliki prijatelj in zaščitnik.

G. ravnatelj ni naš ožji rojak, niti ni živel v naših krajih, vendar pa posveča nam emigrantom in celokupnemu našemu narodu za mečami toliko pažnje, da se čutimo dolžni, ob njegovem odhodu iz Kranja, izraziti mu tudi tem potom našo najiskrenejšo zahvalo.

Kaj je pomenil g. ravnatelj v kulturnem, prosvetnem, humanitarnem, socialnem in narodno obrambnem delu, naj si bo kot vzgojitelj ali pa kot član in funkcionar raznih tukajšnjih društev, ve vsakdo, kdor posveča le količkaj zanimanja in pažnje tem vprašanjem. O vsem tem je že dnevno časopisje mnogo poročalo, zato tudi ni potrebno, da bi mi tukaj naštevati vse ogromno delo, ki ga je tekom tridesetletnega bivanja v Kranju naredil, nadalje vse njegove zasluge za dosežene uspehe, ki so, lahko trdimo, plod njegove iskrene in nesebične ljubezni do svojega naroda, katerega edini njegov smoter je služiti in koristiti mu vsestransko.

Neizpodbitno dejstvo je, da bo vsa tukajšnja javnost, vse organizacije in društva, katerih agilen in delaven član ter funkcionar je bil, zelo občutila njegov odsotnost. Posebno pa bosta prizadeli podružnici CMD in Branibora, katerima je g. ravnatelj posvečal posebno pažnjo.

Aktivno delovanje Branibora, katerega smo imeli priliko od blizu slediti, in vsi njegovi uspehi, so izključna zasluga požrtvovalnosti, vztrajnosti in ne male potrpežljivosti g. ravnatelja, ki bi moral biti za vzgled vsem sodelavcem tega društva, ki so v ostalem večinom naši rojaki, vendar ne razumejo pomena in koristi te organizacije, vsaj tako ne kakor bi jo morali. Je sicer nekaj častnih izjem, ki se po svojih močeh trudijo, vendar je naša bojazen, po dosedanjih izkustvih upravičena, da ne bo nikakega izboljšanja in da bo društvo zelo bridko občutilo odsotnost svojega vzornega voditelja. G. ravnatelj je eden izmed tistih redkih mož, ki se zavedajo kaj smo izgubili, ki gleda do dna vso tragiko naše ga naroda in se zaveda vseh nevarnosti, katerim smo izpostavljeni, zato tudi posveča tem vprašanjem vso ono pažnjo, ki jo zahtevajo.

Policija aretirala zločinki

Na dan novega leta pet dni po umoru Josipa Mopurga so odkrili v Trstu v ul. Milano v stanovanju truplo 74-letne Renate Christophidis por. Vipavce. Zločin je bil storjen že nekaj dni prej. Ko le ni bilo omenjene za praznike na spregled se je njen brat začudil in jo obiskal. Ko pa ni mogel v stanovanje je s silo odprl vrata in našel starko pokrito in vso omotano v cunje in zavezano z debelo vrvjo. Takoj so ugotovili, da je bil storjen zločin zaradi kraje. Po kratkem iskanju pa se je policiji vendarle posrečilo odkriti storilce. Sum je padel na služkinjo Josipino Škrt, rojeno v Stari Loki (Jugoslavija), stanujočo v Kalu pri Kanalu, staro 19 let in Emilijo Škrt iz Kala pri Kanalu, staro 18 let. Josipino so aretirali v Trstu, kjer je delj časa stanovala, a Josipino v Kalu. Emilija je bila pred tremi meseci v službi pri Vipavčevi, od katere pa je šla stran, kakor pravi zaradi slabega ravnanja. Obe sta priznali zločin in tudi povedali, kako sta se na to pripravljali in kako sta ga izvršili. Emilija se je hotela sicer izgovoriti da je to izvršila iz maščevalnosti, kjer da jo je Vipavčeva trpinčila. Izpovedali sta celo, da sta že dvakrat poskušali izvršiti svoje strašne nakane, pa so ju preprečili obiski, ki jih je imela takrat Vipavčeva. Zločin sta storili, ker sta se nadejali obilnega plena. Dne 28. decembra je prišla Josipina ob 7 zjutraj s priporočilnim pismom, naj jo vzame v službo. Ko je Vipavčeva čitala pismo, jo je s steklenico udarila štirikrat po glavi. Poklicala je nato Emilijo, ki je nadaljevala z udarci. Končno sta jo za vsako sigurnost še zamotali v cunje in jo zavezali z debelo vrvjo. Nato sta pobrali ves denar in obleke, katere sta strpali v tri kovčge in si razdelili plen ter zapustili stanovanje.

Mlinski proizvodi — monopolizirani

Reka, januarja 1939. (Agis). Vsi mlinski proizvodi, ki se uporabljajo za živinsko krmo, so monopolizirani. Prodaja na veliko je poverjena državnim institucijam, od katerih tako trgovci kupujejo. Za vse te izdelke je država določila cene, od katere imajo trgovci 3 lire pri stotu. Če računamo, da plača podeželski trgovec samo za prevoz od 2 do 3 lire pri stotu mlinskih proizvodov, prodaja potem svojim odjemalcem brez vsakega zasluga. Našim malim podeželskim trgovcem je tako s to uvedbo spet zadan znaten udarec.

Plazovi na Goriškem

Gorica, 5. januarja 1939. — Kakor se je predvidevalo, da bo huda zima naenkrat odnehala, se je tudi v resnici zgodilo. Zaradi naglega nastopa južnega vetra (Široka) so v zadnjih dneh nastopili v krajih, kjer je obilo snega veliki plazovi in to posebno v gorenji soški dolini. Velik plaz se je vsul v bližini železniške čuvajnice št. 157 pri Velikih Rutah v občini Grahovo na železniško progo. K sreči je čuvaj se ob pravem času obvestil bližnje postaje, da je proga zaradi plazu neprehodna in je s tem preprečil morebitno nesrečo. Na kraj so železniške oblasti poslale delavce, ki so v teku šestih ur skidali ogromne količine snega s proge in za ta čas je počival tudi ves promet. Plazovi pa so med drugim povzročili tudi dve smrtni nesreči. 22-letno lyano Bizjakovo iz Grahovega je plaz zasul, ko je izšla iz hiše. Ljudje so takoj prišli na kraj nesreče, pa so jo na žalost izkopali že mrtve, čeprav so poskusili vse, da bi jo oživili z umetnim dihanjem. Druga nesreča se je zgodila v Rutah. Ko je 67-letni Jurij Torkar šel iz hiše po vodo, se je naenkrat spustil plaz z bližnjega hriba in ga zasul.

— Gorica. — Mussolini je dal na razpolago goriškemu prefektu 100.000 lir za izgradnjo javnih del v mestu in ostalih središčih province.

— Gorica. — Ministrstvo je imenovalo goriškega župana dr. Valentina Pascolija za predsednika nekdanjega Monta, ki se sedaj imenuje »Cassa di Risparmio«.

OPOZORILO

Za leto 1939. ne bomo izdali koledarja »Soča« in zaradi tega naprošamo vse naročnike in društva, da naj nam ne pošiljajo naročnine za koledarje, da ne bodo imeli bezpotrebni neprijetnosti.

UPRAVA.

Pa tudi mi emigranti bomo odhod gosp. ravnatelja bridko občutili, saj smo z njim izgubili svojega najboljšega prijatelja in zaščitnika, ki naše težnje kot idealen narodnjak razume tako kakor le malokdo.

Kolikim našim brezdomcem je g. ravnatelj preskrbel potrebne kruha in jih s tem otehl stradanja, koliko potov in intervencij na razna mesta je napravil v našo korist, koliko materialne in denarne pomoči po njegovi zaslugi so prejeli naši ljudje in koliko raznih njegovih drugih uslug smo bili deležni, ne moremo tu povedati, lahko pa povemo, da je bilo vsega zelo mnogo.

G. ravnatelj pa naj bo uverjen, da mu je celokupna naša emigracija za vse dobroto, naklonjenost, zaščito in razumevanje iskreno hvaležna. Uverjen pa naj bo tudi, da so mu prav tako hvaležni očetje, matere, sestre, bratje in otroci vseh onih, ki so bili, v največji sili in potrebi, deležni njegove pomoči.

Gosenice uničujejo borove šume

Sežana, januarja 1939. — Že nekoliko časa sem so na Krasu opazili, da so gosenice napadle več borovih gozdov in to posebno v bližini Divače, Bazovice in Novega grada. Na borovih je videti posebno na mladih vejah, kakor da bi bile postavljene pajčevine. V teh pajčevinah se nahajajo gosenice, ki jedo borove iglice. Borove gosenice so znane kot zelo nevarne uničevalke kraških gozdov. Ker je zaradi pajčevine napadeni del drevesa lahko razpoznavati, jih uničujejo na ta način, da odrezujejo napadene dele in jih potem zažgejo.

Novo obdavenje

Il. Bistrica, januarja 1939. (Agis). O uvedbi novega davka na glavnice privatnih podjetij je naš list že poročal. S to novo uvedbo so spet močno prizadeli naši trgovci, zlasti podeželski, katerih trgovine beležijo le neznaten promet. Kljub temu pa mora trgovec skrbeti za zadostno zalogo v svoji trgovini, ki skoraj vedno dosega 10.000 dinarjev in zapade tako novemu davku. Z vsakim letom davki naraščajo ne samo po višini, ampak tudi po številu, kar naš človek le še s težavo zmaga.

UMRL PRI POŽARU LASTNE HIŠE.

Postojna, januara 1939. — V Prestranku je 6 t. m. zvečer pričelo goret v hiši Josipa Slavca. Služkinja je hitro poklicala in zbudila gospodarja, ki je že spal. Lastnik 66-letni Jakob Slavec se je te vesti silno prestrašil in takoj stekel v podstrešje, ki je bilo že vse v plamenu. Ko je prišel na vrh stropic, je nenadoma omahnil in padel. Poklicani zdravnik je ugotovil, da ga je zadela kap zaradi prevelikega razburjenja. Poleg te nesreče se je zgodila še druga. Ogenj se je hitro razširil še na ostale dele hiše in vsi poskusi gasilcev so bili zaman. Požar je kmalu upepelil celo hišo.

Mina raztrgala mladeniča

Gorica, januara 1939. — Zaradi predčasne eksplozije mine v čadru pri Tolminu je bil ubit 20 letni Sangala Franc iz Tolmina. Ker je šel po bližnjici in ne po cesti ni opazil da je v bližini poti postavljena mina. Velik kamen ga je zadell in vrgel v Tolmino, kjer so ga po nekaj urah našli ubitega.

Težka nesreča

Trst, januara 1939. — V tovarni olja »Gaslini« se je dne 7. t. m. zgodila težka nesreča, ki je zahtevala dve smrtni žrtvi. Ko so delavci prenašali vreče semen iz enega oddelka tovarne v drugega, se je nenadoma sesula visoka vrsta vreč in pokopala pod seboj delavca Jakoba Medico starega 60 let in Valentina Lizzija starega 64 let. Ostali delavci in rešilna postaja so ju takoj odkopali, toda zaradi notranjih poškodb sta bila takoj mrtva. Naključje je hotelo, da se je nesreča zgodila baš v trenutku, ko sta že končala svoje delo.

JUGOSLOVENSKA VOJNIČKA MISIJA U ITALIJI

Milano, 17. jan. — Tehnička jugoslovenska vojnička misija pračena talijanskim vojničkim atašejem u Beogradu doputovala je u Milano. Nakon pozdrava koji je članovima misije priredila vojna komanda otputovali su članovi misije u Brescijo gdje će razgledati tamošnja važna industrijska postrojenja.

— Trst. — S 1. januarjem so povišali cene na italijanskih železnicah. Obenem pa so uvedli nekaj olajšav za študente, družine, abonmane, itd.

— Trst. — V noči 20. decembra je izbruhnil požar na parniku »Stockholm«, ki ga izdelujejo v Trzinu in čigar prostornina bo znašala 25.000 ton. Parnik bi morali prihodnje leto spustiti v promet. Velik del parnika je uničen.

— Trst. — Umrli je za kapio Avgust Jurjevič, star 63 let, strojni ravnatelj pri tržaškemu Lloyd.

— Trst. — Zaradi nenadne slabosti je omedlel na ulici delavec Kocjančič Ivan, star 61 let. Pri padcu si je ranil obe roki.

— Trst. — V kavarni Portici di Chizza so razobesili plakat »V tem lokalu so židje nezaželeni gostje«. Plakat je zbudil veliko zanimanja.

— Trst. — Pred apelacijskim sodiščem je bil kaznovan Maraš Karl iz Postojne na 500 lir den. kazni, ker je bil obtožen, da je pritihtapil iz Jugoslavije 2500 kg loja. Okrajno sodišče ga je obsodilo na 1 leto in 15 dni zaporu ter 2500 lir den. kazni. Pred apelacijskim sodiščem je dokazal, da ni zakrivil kaznivega dejanja.

— Trst. — Okrajno sodišče je obsodilo Alojzija Boštjančiča marca preteklega leta na 6.000 lir denarne kazni za tihotapstvo konj. Na prizivnem sodišču so mu znižali kaznen na 1000 lir in 2500 lir pogojno.

— Trst. — Iz morja so potegnili dve trupli. Prvega utopljenca niso mogli dosedaj identificirati, a za drugo so ugotovili, da je to vdova Josipina Kosler, stara 63 let.

OVAJ NAŠ LIST

bori se s mnogim poteškočama koje su većini čitatelja dobro poznate.

Ali između svih tih poteškočama ima jedna koju možemo sami prebroditi, jer zavisi jedino od nas. To su poteškoče materijalne naravi.

Ne molimo milostinju, već tražimo jedino to da svaki pretplatnik vrši svoju dužnost plaćajući redovito list. Kada bi svaki pretplatnik izvršio svoju dužnost prema listu, mogli bi se u ovim teškim vremenima mnogo lakše suprotstaviti i ostalim poteškočama.

DROBIŽ

— Dolenje na Vipavskem. — Umrli je posestnik Franc Lavrenčič, star 40 let. Zapušča vdovo in štiri otroke.

— Idrija. — Na cesti so našli mrtvega 65-letnega Luko Kogoja iz Bovca. Pokojnik je bil berač in je živel od miloščine. Preiskava je dognala, da ga je zadela kap.

— Il. Bistrica. — Hiša je zgorela trgovcu Josipu Brinšku. Gasilci so imeli veliko posla, ker so morali vodo zajemati iz Reke, ki je od hiše oddaljena 800 metrov. Kljub temu in močnemu vetru so požar vendarle pogasili. Posestnik trpi 12.000 škode.

— Koper. — Pri napeljavi istrskega vodovoda, za katerega polagajo v Koprnu velike cevi, se je zaradi udara zemlje v bližini izkopanega jarka podrla hiša last Destardija. Delavec Čehovin je še ob pravem času opazil veliko in nevarno razpoko v steni in takoj opozoril stanovalce, ki so takoj zapustili hišo. Škode je 10.000 lir.

— Koper. — 11-letni Peter Grižanič iz Gaženov si je zlomil stegnico, ko je po nesreči padel na tla. Zdraviti se bo moral 7 tednov.

— Podbrdo. — Maksu Grohriju je pričela goret hiša, in požar je ogrožal bližnje lesene stavbe. Zaradi tega so poklicali goriške gasilce. Škode je 10.000 lir.

— Trst. — Pred prizivnim sodiščem v Benetkah je bila potrjena kaznen 30-letni Ani Marsetič por. Švab iz Dekanov, ker je bila soudeležena pri umoru lastnega deteta. Od okrajnega sodišča v Koprnu je bila obsojena na 16 let zaporu, medtem ko je bil njen mož, ki je umor izvršil obsojen na dosmrtno ječo.

— Trst. — 90-letni natakari Ivan Točič se je moral zateči k rešilni postaji zaradi rane na prsih. Povedal je, da ga je žena ranila v prepiru.

— Trst. — Aretirali so Adal. Babudra, starega 47 let, ker je z revolverjem v roki hotel izsiliti denar od blagajnika v Banco di Roma. Izgovarja se, da je napravil le šalo in da se ni poslužil revolverja temveč otroške igrače in da je bil pijan. Opozoriti je le hotel na nezadostno varnost banke.

— Trst. — Pred sodiščem je bil oproščen voznik Gulic Karl star 38 let. Obtožen je bil, da je hotel vtihtapiti iz prostre luke 25 lanevih prtov, katere je bil prele ukradel. Oproščen je bil zaradi pomanjkanja dokazov.

— Trst. — Službeni list je prinesel odlok, s katerim je odobren kredit v višini 10 milijonov lir za gradnjo tržaške univerze, nadalje 5 milijonov za prenos ceste pri ladjedelnici sv. Andreja in 1 milijon za napravo ceste v Trzinu.

— Trst. — V Benetkah je po nesreči padel v morje in utonil častnik jugoslovenske trgovske mornarice Matej Klarič, star 53 let iz Sušaka.

— Trst. — 50-letna Pavšič Rozalija se je zastrupila, ker je jedla strupene gobе. Odpeljali so jo v bolnišnico v precej težkem stanju. — Zaradi srčne kapi je umrla Čikuta Emilija stara 61 let.

Naš list

se bori z mnogimi težkočami, ki so dobro znane većini naših čitateljev. Vseh tih težkoč ne moremo sami odstraniti, ker ne zavisijo od nas.

Toda između svih tih težkoč je ena, ki jo moremo sami odstraniti, ker je zavisna od nas. To su težave materijalne narave.

Ne prosimo miloščine, temveč zahtevamo samo to, da svak naročnik napravi svoju dužnost s tem, da plaćuje redno naročninu. Ako bi svak naročnik napravil svoju dužnost napram listu, bi se mogli u tih teških časih vrlo lako lažje zoprotstaviti i ostalim težavama.

NIKOLA ŽIC:

RAZVOD ISTRIJANSKI

VAŽNOST ISTARSKOGA RAZVODA ZA POVIJEST ISTARSKIH HRVATA — JEDINI OPĆEVNI I KULTURNI JEZIK U SREDNJOJ I DIJELU ZAPADNE ISTRE BIO JE PRIJE 1500. GODINE HRVATSKI JEZIK — PRAVNI OBIČAJI IZ RAZVODA JEDNAKI DRUGIM HRVATSKIM PRAVNIM OBIČAJIMA

Sva topografska imena su u XV. vijeku hrvatska

Istarski je razvod jedan od najopsežnijih i najznačajnijih pravnopovijesnih spomenika pisanih hrvatskim narodnim jezikom i glagolskim pismenima na slavenskome jugu uopće, a za povijest istarskih Hrvata njegova je važnost neocjenjiva. Taj spomenik sadrži podatke o uređenju spornih granica između oglejskog (akvilejskog) patrijarha, mletačke republike i Goričkih knezova kao gospodara pazinske grofije u srednjoj Istri. On predstavlja vrlo opsežan rad na terenu, koji je trajao dvadeset dana, a zapisnik o tome radu obasije 64 štampane stranice velike osmine.

Spomenik je prema svome uvodu napisan u Briču, naime u malome selu kod grada Buja u sjeverozapadnoj Istri, i to u ponedjeljak dne 5 svibnja 1325 u tri izvorna primjerka. Od tih je jedan primjerak sastavio na hrvatskom jeziku pop Mikula, župnik u Golj Gorici kod Pazina, koji je bio ujedno i kapetan pazinskih grofova te javni bilježnik po vlasti rimske crkve i njemačkoga cara. Drugi je primjerak napisan latinskim jezikom po gospodinu Ivanu iz Kormina (u Furlandiji), a treći njemački po gospodinu Bernartu iz Gorice. Hrvatski se primjerak trebao čuvati u Pazinu, gradu usred Istre, da bude pristupačan istarskim općinama i narodu (»deželanima«), drugi je latinski bio određen za oglejske patrijarhe, a treći njemački za Goričke grofove u gradu Gorici na Soči.

Nijedan od ta tri izvorna primjerka nije dospio do naših vremena.

Nije nam se sačuvao ni neposredni prepis s tih originala, a ni drugo kakvo posredno ili neposredno svjedočanstvo, da su doista postojali latinski i njemački izvornici osim trdnje, koja se nalazi u sačuvanim prepisima i (latinskim i talijanskim) prijevodima hrvatskoga primjerka. Međutim je hrvatski izvornik, po svjedočanstvu popa Jakova Križanića iz Barbana (nad Rašom), postojao još god. 1502, jer ga je on kao javni bilježnik te godine prepisao. Ni njegov prepis nije dospio do nas, ali nam se sačuvao latinski prijevod toga prepisa učinjen god. 1526 u Pazinu po javnome bilježniku popu Ivanu Golobiću (Karloviću) iz Modruša, a ovjeren po tadašnjem kancelaru pazinske grofije. Pronašao ga je pjesnikar Šime Ljubić u mletačkome arhivu među spisima, koji se odnose na izvršenje zaključaka tridentskoga koncila, i objelodanio u 6 knjizi »Starina« Jugoslavenske akademije u Zagrebu god. 1874. Zatim nam se sačuvao i hrvatski prepis učinjen s prepisa Jakova Križanića. Ovaj je prepis prepisa učinio god. 1546 glagolskim pismenima javni bilježnik pop Levac Križanić, kanonik u Zminju i Tinjnu. Pronašao ga je godine 1850 u Kršanu kraj Čepićkoga jezera u Istri Giuseppe de Susani i poslao preko jednoga znanca hrvatskome preporoditelju Ljudevitu Gaju, koji ga je predao dru Antu Starčeviću, da ga objelodani. Što je ovaj i učinio odštampavši ga god. 1852 latinskim pismenima i poprativši izdanje kratkim tumačenjem u Kukuljevićevu Arhivu za povijesnu jugoslavensku. God. 1863 je taj spomenik Gajeva vlasništva izdao glagolskim pismenima Ivan Kukuljević, a god. 1898 dr. Djuro Surmin čirlicom u VI. knjizi pravnopovijesnih Monumenta Jugoslavenske akademije. Pored ova dva glavna prepisa odnosno prijevoda poznati su još: hrvatski prepis učinjen po prepisu Levca Križanića, a pronađen po conte Rotta u Momjanu kod Kopra, zatim talijanski prijevod, načinjen god. 1548 po Ivanu Snebalu na osnovu prepisa Levca Križanića, dok su talijanski prijevod učinjen god. 1717 u Pazinu po javnome bilježniku Josipu Belasiću s prepisa Levca Križanića, i talijanski prijevod senjskoga kanonika Antuna Cerovca, napravljen god. 1740 sa prepisa Jakova Križanića, bili poznati već Ljubiću.

Istarski razvod navodi, da je sastavljen u ponedjeljak dne 5 svibnja 1325 godine.

Ali pri potonjoj analizi činjenica i osoba, koje se u njemu spominju, došli su hrvatski povijesničari dr. Ivan Črnčić i Šime Ljubić do zaključka, da je godina 1325 nastala pogriješkom prepisivača, a spomenik da je morao nastati još godine 1275. Međutim je profesor povijesti na ljubljanskom sveučilištu dr. Milko Kos u svojoj vrlo opsežnoj i dokumentiranoj »Studiji o Istarskome razvodu«, odjelodanjennoj u 240 knjizi Rada Jugoslavenske akademije u Zagrebu god. 1931. došao do zaključka, da sve osobe i događaji, koji se spominju u Istarskom razvodu, nijesu mogli nastupiti istovremeno, jer među njima imade razlike od 100 i više godina. Ako i jesu oglejski patrijarh Rajmund (1273—1290) i porečki biskup Oton (1256—1283), koji se navode u spomeniku, živjeli oko god. 1275, pa bi Razvod s obzirom na njih bio mogao nastati 1275, druga se skupina historičkih ličnosti, koji se spominje u Razvodu, pojavljuje u drugim listinama tek oko 1330. Tako je sam pisac Razvoda, naime gotogorički župnik pop Mikula bio god. 1324 generalnim vikarom biskupa Enoha u

Pičnu (u istočnoj Istri, latinski Petina), a god 1324 je postao župnikom u Gračišću (bliže Pazinu); zatim Panšpetal iz Momjana, koji se spominje također god. 1325 i t. d. No najveći broj lica, koja se navode u Razvodu, živjela su i djelovala tek oko god. 1370. Tako je sam Albrecht, knez Pazina i Metlike, koji je identičan s Albrechtom IV iz loze Goričkih grofova, vladao od 1342 do 1374, a Albrecht II, iz te loze, koji je vladao od 1250 do 1304, nije imao pravo na taj naslov kao ni Albrecht III, koji je vladao od 1304 do 1327. U ovo razdoblje idu i Andrej, sluga kneza Albrehta, (1341), sluga Anrih iz Gorice (1365—1384), markez Bilalm (Wilhelm) iz Cabdada (Civiale) (1363—1365), Krištof Dekokoni (1386—1388), sudac iz Oprtija (1375), Dmitar, biskup pičanski (1348—1354), gospodičić Ivan iz Pazina (1360—1388), Filip Macić iz Kožliaka kod Čepićkoga jezera (1363—1395), Francisko Šavornani (1347—1397), Menart iz Sovinjaka kod Buzeta (1335, 1341—1367), Mike iz Pazina (1241), Macol, koji je prema jednoj darovnici dobio Mrčenegu (kod Buzeta) god. 1371 itd.

Iz svega toga slijedi, da Istarski razvod nije nikakav autentični dokument o događajima, koji su se doista zbili u ono vrijeme i onako, kako se u njemu opisuje, tobože god. 1325 ili 1275, nego je to kasniji falzifikat sastavljen na osnovu različitih autentičnih isprava, iz kojih su preuzeti pojedini događaji i ličnosti, a sastavljen je u jednu cjelinu bez obzira na to, što su ti događaji tako raznoliki i udaljeni među sobom i po vremenu i po mjestu, u kojima su se pojedinačno doista zbili.

Zapravo se u ovome jednome velikom Razvodu nalazi više skupina razvoda, koji su doista bili obavljani u različito vrijeme.

Milko Kos nabraja slijedeće skupine:

1) Razvodi između Menartovih mjesta Vrba i Sovinjaka, patrijarhovitih mjesta Buzeta, Kostela i Oprtija, mletačkoga Motovuna, pazinskog Trviža i patrijarških mjesta Mrčenega, Omolšćice, Draguča i Račica. Po tome, što se u tome dijelu Razvoda spominje, kako je patrijarh bio podijelio Mrčenegu Macolu, a to se prema darovnici dogodilo dne 27 ožujka 1371, zaključuje Kos, da se ovaj dio istarskoga razvoda odnosi na razvode, koji su bili obavljani odmah poslije toga darovanja, dakle između 1371 i 1375, kad je mlin Komarnjak na rijeci Mirni, koji se u Razvodu spominje još kao sovinjski, bio prema jednoj ispravi od 8 studenoga 1375 prodan oprtaljskoj crkvi.

2) Razvod između Menartovih Krbuna i Gologorice te pazinskih općina Cerovlja, Boljuna, Pična i Gračišća. Za te razvode Kos drži, da su mogli nastati između god. 1341 i 1367.

3) Razvodi na Plominštini i Labinštini. Kos drži, da je do tih razvoda došlo god. 1363, jer se također u jednoj drugoj listini spominje, kako je Filip iz Kožliaka (Filip Macić) dobio pravo, da svake godine drži sud za vrijeme godišnjega sajma kod crkve sv. Petra, koja je inače pripadala labinskoj općini. U toj se ispravi (odluci općinskoga vijeća u Labinu od 2 srpnja 1363) spominju kao suci u Labinu Rumin i Lupetin, koje pozna i Istarski razvod.

4) Razvodi između Barbana, Raklija, Golčana, Satvičenta Žminja i Kringe u pazinskoj grofiji te Pule, Vodnjana, Motmorana, Gurana, Dvograda i Sv. Lovreča na drugoj strani. Profesor Kos drži, da je do

tih razvoda moglo doći pod konac vladanja Albrehta IV., jer se u nekoj listini spominje, da je god. 1368 oglejski patrijarh izabrao svoje poslanike, koji će s Albrechtom izaslanicima urediti granice.

5) Razvodi između mletačkoga Motovuna i pazinske zemlje oko Trviža. Kos drži, da se ovaj dio razvoda odnosi na uređenje granice između Mlečana i Albrehta IV. god. 1344. U tome ga potkrepljuje i dodatak popa Mikule iz Gologorice, sadržan na koncu Cerovčeva prijevoda, u kojemu pop Mikula opisuje, što se dogodilo poslije sastava Razvoda, naročito kako su Mlečani namamili kneza Albrehta u Metlike, tu ga na prevaru zarobi i prisilili, da potpiše mir, na osnovu kojega će porušiti utvrde u Tinjnu, Momjanu, Košljunu i Negrinjnu.

6) Razvodi oko Momjana. Kos razlikuje tri skupine tih razvoda od kojih su nekoji možda nastali oko 1325., a drugi su u vezi s ispravom patrijarha Nikole od 5. travnja 1347., kojom je ovaj dopustio Bučcima upotrebu paše i šume na svome teritoriju oko crkve sv. Jurja u Košljunu. Interesantno je, da tih momjanskih razvoda nema u Golobićevu prijevodu iz god. 1526.

Kad se ovdje sada već drugi put spominje pop Ivan Golobić (Karlović), potrebno je barem usput istaknuti, da je on pisac onoga zasebnoga veprinačko-vranjskoga razvoda, o kojemu je štampan članak u »Hrvatskoj Straži« dne 24. listopada 1936. pod naslovom »Razvod na Učki 1531«. A pored toga ima još i treći, a to je mošeničko-kožlijački razvod od god. 1395. O njima nema danas spomena u Istarskome razvodu, premda bi i oni mogli biti njegovim sastavnim dijelovima poput navedenih šest skupina.

Možda je starija redakcija Istarskoga razvoda sadržala i ove i još druge pojedinačne razvode iz preostale Istre.

Vraćajući se Istarskome razvodu u njegovoj sadašnjoj formi treba naglasiti, da on uza svu izvanjsku uniformu redakciju ne predstavlja jedan jedinstveni tekst. Sastavljen je iz serije pojedinih razvoda širom Istre, od rijeke Dragonje na sieveru do ušća Raše u more i od Motovuna na Mirni do Labina i Plomina u Kvarneru. Cjelokupan tekst može se podijeliti barem na šest dijelova s razvodima manjega opsega. Da je dokument stvarno potpun, t. j. da je sastavljač Istarskoga razvoda prikazao razgraničenje pazinske grofije prema svim njezinim susjedima naokolo, bilo bi tih dijelova još više. Ne znamo, zašto to nije učinio, a možemo se tome propustu i čuditi, kad znamo, da je i on vrlo vjerojatno imao pri ruci onaj neupotrebljeni autentični materijal o razvodima preko Učke, koji su sve do danas i nama ostali pri ruci. Kako ni Mošćenice ni Kožljak ne spadaju u područje pazinske grofije a ni ne graniče s njome, mogao je sastavljač Istarskoga razvoda pustiti s vida mošeničko-kožlijački razvod, ali nema opravdanja za taj njegov propust veprinačko-vranjskoga razvoda, jer sjevernije od jezera Čepića i prema Učki imade posjeda pazinske grofije, a u Istarskome razvodu se o razgraničenju na ovoj strani ne kaže ništa. Kad su međimjanski sporovi prema razvodu od 1531. postojali već oko godine 1500., sturno ih je bilo i prije, dakle po svojoj prilici i onda, kad je napisan Istarski razvod kao cjelina. Teško je reći, zašto nije sastavljač Istarskoga razvoda fiksirao granicu i u ovome dijelu istočne Istre.

Istarski je razvod, dakle, kompilacija mnogobrojnih dokumenata, i to vjerodostojnih dokumenata kojima je dobrim dijelom utvrđena autentičnost.

Teže je pouzdano odrediti još vrijeme, kada je nastala. Svakako nije mogla nastati ni prije godine 1371., kada je patrijarh darovao Macolu Mrčenegu, ni poslije godine 1502., kada je taj dokument prepisan po Jakovu Križaniću. Kos drži, da je mogla nastati negdje oko godine 1457., jer se u jednoj parnici iz godine 1457., u kojoj je

učestvovao kao izabrani sudac sam Eneja Silvije Piccolomini, tršćanski biskup od 1447., do 1457., a kasnije (1458—1464.) papa u Rimu pod imenom Pij II., spominje, da su Pazinci predložili Mlečanima falzificirane i vrlo zamršene isprave o granicama, koje sud nije mogao priznati istinitima. Nije isključeno, da se tu radi baš o prvoj nesačuvanoj redakciji istarskoga razvoda, koji je prema tome nastao vjerojatno u habsburškome dijelu Istre (u Pazinu) s očitom tendencijom u prilog Habsburgovaca, a protiv interesa Mlečana, među kojima je bila vječita takma za vlast i prevlast u poedinome dijelu Istre.

Premda je tim Kosovim otkrićima i zaključcima znatno umanjena starost ovoga istarskoga spomenika, koji su naši stari povijesničari uvrštavali u god. 1325. i 1275., dok je on u istinu barem za jednu stotinu godina mlađi.

njegova vrijednost i važnost za nacionalnu i kulturnu povijest istarskih Hrvata ostaje još uvijek na snazi i vrlo visoka. Istarski razvod ipak dokazuje, da je već prije godine 1500. čitava srednja, a dobrim dijelom i zapadna Istra bila u tolikoj mjeri hrvatska, da je na tome području jedini općevni i kulturni jezik bio hrvatski jezik.

Neznatni zaostaci starih rimskih naseobina po istarskim gradićima nijesu tada predstavljali nikakovu ekonomsku ni kulturnu snagu. Šta više i sami stanovnici istarskoga gradića Vodnjana koji predstavljaju zaostatak rimske naseobine još iz vremena prije mletačke vlasti, služili su se svojim latinskim narječjem samo u porodičnome životu, dok su u saobraćaju s ostalim pučanstvom Istre govorili hrvatski, pa su tako i godine 1502. došli u Pazin, da čuju što u hrvatskome primjerku Istarskoga razvoda piše o granicama između njihovih posjeda i posjeda pazinske grofije. Poznavaše glagolskoga pisma bijaše rašireno ne samo među svećenicima, nego i među svjetovnjacima, što dokazuje pazinski javni bilježnik Josip Belasić, koji je godine 1717. preveo taj dokument s glagolskoga prepisa na talijanski jezik.

Sva topografska imena mjesta, brežova, rijeka, potoka, njiva i bara bila su već tada, u 15. stoljeću, u Istri čisto hrvatska, kakva su i danas, s vrlo neznatnim natruhama talijanskoga jezika, i to tako, da za mnoga mjesta nije postojalo drugo ime osim hrvatskoga.

Golobić u svome prijevodu na latinski, godine 1526., a tako i Belasić i Cerovac u svojim prijevodima na talijanski ne mogu za mnoge i mnoge topografske oznake upotrebiti drugoga naziva nego hrvatski jer je postojao samo ovaj, a drugoga nije bilo. Isto su tako i lična i porodična imena osoba koja se spominju u Razvodu, velikom većinom hrvatska, ukoliko se ne radi o stranoj feudalnoj gospodi, što su je vladajući knezovi doveli izvana u Istru. Stanoviti gradovi, u kojima je bila očuvana talijanska manjina, šalju uvijek na razvode osim predstavnika te manjine također i predstavnike hrvatske većine u okolišnim selima. Tako n. pr. Labin šalje na razvode suce Rumina i Lupetina, koji su valjda predstavnici talijanske manjine u samome gradu — premda danas živi u neposrednoj okolici grada Labina mnogo porodica s prezimenom Lupetin, kojima je materinski jezik hrvatski — dok su Sidor i Petroš po svojoj prilici predstavljali hrvatsku većinu iz okolnih sela, iz Pule, koja je već u to doba bila naseljena miješanim pučanstvom, spominju se Debonas, Macoli, Škandula i Kleopazij, kao predstavnici latinskih i grčkih naseljenika, dok su gospodin Toma, Ivan i Jakov po svojoj prilici predstavnici hrvatskoga življa iz grada Pule i njegove okoline.

Pravni običaji, koji se opisuju u Istarskome razvodu, potpuno su jednaki s pravnim običajima, koji su nam poznati iz drugih razvoda i pravnih spomenika Hrvatskoga Primorja i Dalmacije.

Sporne se granice dokazuju pismenim ispravama iz ranijih vremena, ali pored tih isprava vrijedi kao dokaz također dokazivanje staraca i dobrih ljudi, kojim su te granice poznate. Ovi idu često pred komisijskom i pokazuju pravac, kuda je granica išla nekada i trebala biti unaprijed. Pri tome moraju više puta nositi na čelu povorke križ u rukama. Da bi njihovo kazivanje imalo više vjere polažu na početku svoga razvoda »rotu« ili zakletvu.

I ova jednakost pravnih običaja s običajima, kojih su se u takvim prigodama držali učesnici razvoda u ostalim krajevima, gdje živi hrvatski narod, govori nesumnjivo o kontinuitetu tradicije i nacionalne svijesti istarskih Hrvata s njihovim sunarodnjacima u Hrvatskome Primorju i Dalmaciji i u Hrvatskoj. U ispravama svih tih krajeva nailazimo na potpuno jednake običaje, kakve nam opisuje Istarski razvod.

RAZSTAVA SLOVENSKEGA SLIKARJA V TRSTU

Te dni je odprl v Trstu razstavo svojih slik slovenski slikar France Knežič. Tržaški listi so že pred dnevi napovedali to razstavo. Slike so razstavljene v dvorani Feneo v ul. S. Spiridiona. Razstava obsega okoli 30 del. Napovedujejo mu veliki uspehi.

IZ UPRAVE

Bernetič Fran. sreski šol. nadz. Brežice: Pretplata podmirena do konca god. 1939.

Karlović Zdravko, Crikvenica: Pretplata plaćena do 1 VII 1939.

MAT PLAČE ZA SINON

Sama san. Va večeri duge prazna je kuća i zidi su goli, puneštre va noć prazno gore; va večeri mojega čekanja, va večeri duge po tiho seni slutnje praznom kućom beže.

I kako da mi govore: nikad već neće priti, ni za si dani, ni za sa leta, ni za se veke; ugasil se njegov život, ta brižna mladost i sada počiva va zemlje tuje i daleke.

Ma nad grobon mu ružmarin ne diši, ni mladi cipres va noćeh tiheh ne plače; samo trava zelena šumi, samo trava zelena, ka ni zrasla z črne grudi zemlje domaće.

O, znan, da ga nikad već neće bit i kuća će ostat mi pusta va večeri duge; sama ću sedet prignjena va škure kamare krcata bridkosti i majčine svete tuge.

IVAN BASTJANČIĆ

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

GLAVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA

Omlad. sekcije društva „Istra-Trst-Gorica“ u Beogradu

Beograd, 15. jan. 1938. — Omladinska sekcija društva »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu održala je 14. januara svoju glavnu godišnju skupštinu u prostorijama društva. Pročelnik sekcije Križmančić Silvo u pozdravnom govoru pozdravio je predstavnika Saveznog vodstva g. dra Miha Bradamanta, te predstavnike matičnog Udruženja gg. O. Ribarža, I. Mogorovića i J. Oplanića, kao i sve prisutne omladinke i omladince.

Iz izvještaja tajnika, kojega je podnio Udovič Franc, moglo se je razabrati, da je rad Oml. sekcije u prvoj godini njenoga djelovanja bio obilan i svestran. Naročito treba istaknuti sastanke, koji su se održavali u cilju da se omladina upozna sa našim problemima, kao i sa problemima općekulturnog značaja. Isto tako i rad pojedinih potsekcija bio je veoma plodan. Pjevačka, glazbena i diletantska potsekcija u više navrata na zabavama koje su se održavale na Čukarici, u »Češkom domu« i hotelu »Petrograd«, te na zabavama bratskog društva u Zemunu, Sokolskog društva Beograd III, kao i na priredbi poštanskih činovnika, odlično su vršile propagandu naše narodne pjesme i narodnog plesa »baluna«, tako, da je Oml. sekcija dobila nekoliko laskavih poziva za gostovanje na zabavama raznih društava. Istaknuti treba i moralni i materijalni uspjeh čajanka, koja se održavaju redovito svake nedjelje u prostorijama društva. Omladinska sekcija shvaćajući potrebu za stvaranje jedinstvenog omladinskog pokreta održavala je veze i sa Oml. sekcijama iz Zagreba, Sušaka i Sl. Broda, a aktivno je sudjelovala na prvoj Omladinskoj konferenciji, koja se održala u Zagrebu.

Blagajnički izvještaj podnesao je Tanković Josip. Iz ovoga izvještaja vidi se, da je i blagajničko poslovanje tokom godine bilo u svakom pogledu zadovoljavajuće.

Iza izvještaja i razrešnice nadzornog odbora izabrana je nova uprava Oml. sekcije u koju su ušli:

Pročelnik I: Lazarić Josip, pročelnik II: Tanković Josip, tajnik I: Bastjančić Ivan, tajnik II: Ostrovič Julija, blagajnik I: Grgić Ing. Stanko, blagajnik II: Stepančić Bogdan, knjižničar: Erman Ivan, arhivar: Žic Andrija, aranžeri: Udovič Franc i Legiša Zorka, referent pjevačke i muzičke potsekcije: Čok Ernest, referent kulturno-prosvjetne potsekcije: Šavli Oskar, športski referent: Knih Ivan.

Nadzorni odbor: Križmančić Silvo, Čok Darinka i Antolović Blaž.

Novi pročelnik Lazarić zahvaljuje se drugovima na povjerenju i napominje, da rad Oml. sekcije treba da bude u prvom redu u znaku solidarnosti sa svim pozitivnim emigrantsko-omladinskim organizacijama, a naročito sa Oml. sekcijama iz Zagreba, Sušaka i Sl. Broda. Pozivlje sve prisutne članove, da aktivno učestvuju u radu sekcije.

U ime Saveznog vodstva uzimlje riječ g. dr. Miho Bradamante, koji sa nekoliko toplih riječi pozdravlja prisutne i osvrće se na pokret omladine, koji je u posljednje vrijeme dao toliko značajnih rezultata. Oml. sekcije u Beogradu, Zagrebu, Sl. Brodu i Sušaku svojom aktivnošću su dokazale, da omladina vrši svoju funkciju sa mnogo razumijevanja i ljubavi prema svojem narodu i rodnoj grudi.

IZ OMLADINSKE SEKCIJE »ISTRE« U ZAGREBU

Omladinska sekcija održat će u subotu 21. i o. g. u 8 sati na večer svoje redovite usmene novine.

Umoljaju se članovi i prijatelji, da prisustvuju u što većem broju.

ODBOR

JEDAN NAŠ ZABORAVLJENI UČENJAK

Liječnik Mark Antonije Plencić iz Solkana

U svojoj popularnoj povijesti medicine (Od vira i čarobnjaka do modernog liječnika.) spominje dr. Lujo Thaller i jednog liječnika-učenjaka iz sadašnje Julijske Krajine, M. A. Plencića iz Solkana. Prenosimo doslovno te odlomke o Plenciću.

... o Marku Antoniju Plenczizu, liječniku bečkom, kako se sam nazivao, jedva da šira javnost ista i zna danas. Nisam prisustvovao nikakvoj njegovoj proslavi i kosti mu nisu prenesene u domovinu. Nema spomen-ploče nigdje i nijedno od udruženja, koja se trude da dignu našu narodnu svijest i ponos ukazivanjem na ljude naše krvi, koji su u prošlosti nešto učinili, nije održalo njemu u čast niti odborske sjednice. I meni se dogodilo u radnji o jednom dijelu hrvatske historije medicine, da sam ga zamijenio s neznatnim Plencikom, jer nisam u mnogim historijama medicine nalazio njegova imena. Kad me je na njega upozorio berlinski historičar medicine, profesor Diepgen, te sam pročitao njegovu knjigu, sa strahopoštanjem sam odlučio da mu ovdje dadem mjesto. Knjiga njegova nalazila se u mojoj biblioteci i već su je rastočili crvi.

Naš Plencić rođen je u Solkanu kod Gorice 1705. Medicinu je studirao u Padovi i u Beču. 1733 postao je u Beču doktor. 1762 profesor na univerzitetu. Iste je godine izdao svoju knjigu, koja bi bila epohalna, da je štampana stotinu godina kasnije. Prerano se rodio i prerano je vidio. U toj je knjizi razvio s punom jasnoćom našu modernu nauku o infekciji. Vrijeme je da se to djelo otme zaboravu. Naslov mu je: »Opera medicophysica in quatuor tractatibus digesta«.

Recimo da bi to hrvatski značilo: »Medikofizička djela u četiri poglavlja«. U prvom poglavlju govori o priljepčivim bolestima uopće, u drugom o boginjama, u trećem o škrlatu, a u četvrtom o potresima. Ne zaboravimo, da je u to vrijeme vladala još hemijatrija i fizikatrija i hipokratizam Van Svietenov. Plencić ističe kao uzrok bolesti najmanja bića, koja mi vidimo pod mikroskopom. Ona se razmnažaju i samo to njihovo životno svojstvo može da protumači sve pojave što ih nalazimo kod zaraze. Otrvi djeluju sasvim drugačije. Od ugriza zmije nije meso ujedene životinje postalo otrovno dok je od zaraze uvijek postalo zaraženo jednako onomu, što ga je zarazilo. Najenergičnije brani u svojoj knjizi tezu o specifičnosti zaraze. Neke zaraze dolaze na bilju druge na životinjama, a neke opet samo na ljudima. Svaka bolest ima svo-

ga uzročnika. On očekuje, da će nova nauka omogućiti nalaz specifičnih lijekova protiv specifičnih uzroka.

Spopada me zaista gorčina, kad studiram problem o poznavanju Plencića u našoj sredini. Koliko su nule i nulice u nas slavne! Koliko se lažni »nacionalni« kumiri slave! Plencić je bio valjda Hrvat, možda Slovenac, (Op. ur.: U Solkanu žive sami Slovenci) svakako naše gore list, a što smo učinili da se odužimo njegovoj velikoj uspomeni? Znam, da se u našoj sredini tražila slava za čovjeka, koji je konstatovao, da kod jedne bolesti ne kuca samo sva sluznica usta, nego i — žabice, a čovjek, koji je davno prije Pasteura i Kocha, Jugosloven, jasno izrekao njihove misli i ostavio ih naštampane, nije vrijedan, da mu se zabilježi ime.

„DRAGI KAMEN“ JE PUTOKAZ

»PRIMORJE« O »DRAGOM KAMENU« MATE BALOTE

U sušačkom tjedniku »Primorje« izašao je (31. prosinca) opširan prikaz »Dragog kamena« Mate Balote. Prikaz je vrlo toplo, čak zanosno, napisao (ako se ne varamo) Ivan Črnja, najbolji mladi sarađnik našega lista i mlad pjesnik u čakavštini koji je prvi unio žmijnjsko narječje u literaturu. — Na jednom mjestu Črnja kaže:

»Mate Balota je novoj čakavskoj lirici mnogo dao. Njegov »Dragi kamen« ju doista resi i on u svakom slučaju predstavljajući njenu dušu, ali ne samo njenu dušu, nego i njen karakter, jer jasno pokazuje put kojim će čakavska lirika i u budućnosti kročiti. »Dragi kamen« je putokaz i on posjeduje sposobnost da našu čakavsku liriku ponovno osvježi i tako izvede iz mrtvila u koje je zapala krivnjom mnogih naših književnih radnika«.

A dalje kaže: »Dragi kamen« je dokument koji nam pruža najvjerniju sliku o životu, o tegobama hrvatske seljačke Istre«.

Osim tega se Črnja u posljednjem broju »Primorja« osvrće na Balotin članak o čakavštini u božićnom broju »Istre« (Lijepe mrtvace) i zastupa Balotino stanovište o vitalnosti čakavštine.

— Trst. — V. Messini so z velikimi svečanostmi proslavili potopitev avstrijske vojne ladje »Wien«, ki jo je pred 21 leti potopil sedanji admiral Luigi Rizzo iz Messine.

ZA IZDANJE DJELA R. KATALINIĆ - JERETOVA

Jedna želja i potreba prigodom 70-godišnjice našeg barba Rike

Sa najvećim užitkom i ljubavlju čitao sam pismo dragom Rikardu Katalinić-Jeretovu prigodom njegove 70-godišnjice otštampano u posljednjem broju »Istre«. Ja objeručke potpisujem sve navode i sve želje iznesene u tome pismu o našem pravom istarskom pjesniku Barba Riki, što ga rodi naša krasna Liburnija i odgoji naše more. Ali pada mi nešto na pamet kad sam napisao ove posljednje riječi. Svaki Istranin bio tamo u Istri ili ovdje kao emigrant, treba da čita pjesme i priče našeg barba Rike, tog našeg pravog pjesnika, koje su izašle u više knjižica i u raznim novinama, osobito u našim omladinskim listovima »Mali Hrvat« i »Mladi Istranin«. A ko od nas imade te knjižice? A ko ih ima sve? Neki od nas imademo po neku knjižicu, a naša mladež nijednu. Žalosno ali istinito. Tih knjižica našeg ljubljenog barba Rike dakle nemamo u rukama ili imamo samo neke, a potrebne su nama svima, ne samo našoj mladeži, nego i nama starijima i starijima. Bilo bi vrlo potrebno da dodjemo

do tih knjižica, dotično do pjesama i priča našeg obljubljenog jubilarca. Ali, dakako, već ih nema nigdje u zalihu, zato bih ja izrazio želju da se one nekoje najaktuelnije ponovno izdadu. — Bolje bi bilo da se izda posebna knjiga, u kojoj bi bile uvrštene najpodesnije, najizrazitije i najsvrsishodnije pjesme i priče našeg barba Rike, koje bi nas sve, baš sada zainteresirale, oživile i ojačale u nacionalnom i uzgojnom smislu.

Mislim da će se čitatelji Istrani i neistрани naše »Istre« sa mnom u tome složiti, pa tako i njezin urednik, koga bi zamolio da se pobrine u sporazumu s našim dragim Rikardom kako bi došao do ostvarenja ovog svog predloga, kao želju nas Istrana. — Bilo bi možda još praktičnije i svrsishodnije da se jedna knjiga izda za nas odrasle, a druga za našu djecu i mladež. Za ovaj prijedlog dobro bi bilo da se zainteresuje naša »Jug. Matica« i naš Savez emigranata.

Vinko Šepić.

NAŠI POKOJNI

† O. VJEKOSLAV ABRAM

U Brixenu u Južnom Tirolu, umro je o. kapucin Vjekoslav Abram, rodnom iz Slavine kod Postojne. Na glasu je bio kao učenjak i dobar Slaven. Bio je profesor teologije u Bugarskoj, Njemačkoj i u Rimu. Radi svojih vrлина bio je izabran generalnim tajnikom kapucinskog reda. Pokopan je u Varni u Tirolu.

† MARIJA KALOKIRA

Dne 12. januara o. g. zaklopila je oči u visokoj starosti od 86 godina u kući svojega sina Josipa, trgovca u Iki kraj Opatije, gospodja Marija Kalokira, pre-dobra majka, baka i prababa. Rodjena je iz poznate nacionalne familije Jelusić iz Kastva, a udata je bila za pokojnog pomorskog kapetana Josipa Kalokira, koji je također u starosti od 86 godina umro u Lovranu godine 1931. Pokojnicu oplakuje mnogobrojna porodica s ovu i onu stranu oceana, a osobito sinovi Josip i Ante, viši kontrolor u Zagrebu.

Ljubav i poštovanje spram pokojnici i čitavoj obitelji dokazao je izvanredno lijep pogreb kod kojeg su učestvovali, osim rođjaka, znanici i prijatelji počevši od Sušaka pa sve do Mošćenica, te vrlo mnogo vijenaca i cvijeća, pismenih i brzojavnih sažaljenja.

Neka bude blagi pokoj i mirni sanak plemenitoj pokojnici.

† CILKA VDOVA LASIĆ

Cilka vdova Lasić iz Vrtojbe pri Gorici, umrla je pretekli teden u bolnici u Zagrebu in tu pokopana u dobi 58 let. Iz Vrtojbe je prišla za božićne praznike obiskat sina u Zagreb dra Iva Lasića, sodnika u Zagrebu, ter si na poledeneli ulici pri padcu zlomila ного, ter je vsled komplikacij pred nekaj dnevi na posledicah umrla. — Vzorai pokojnici bila lahka tukajšnja zemljica, rodbini njeni naše sožalje.

Ž. V.

† FOŠKA DEMARIN IZ MEDULINA

Dne 6. januará o. g. na dan Svetih trih Kralja, providjena svetim oštajstima umirući, preminula je u Medulinu u Istri u 70 godini života Foška Demarin, žena Antuna i maika braće profesora Josipa i Mate Demarina. Bila je čestita supruga i uzorna maika. te je cijeli svoj život i sve svoje snage nesebično žrtvovala za napredak svoje porodice i uzgoj svoje djece. Veličanstven sprovod obavljen je u nedjelju 8. januara poslije podne uz veliko učestvovanje čitavog Medulina i mnogobrojnih ljudi iz svih okolišnih sela. Pokoj joj vječni i laka joj bila istarska gruda, a ucviljenima suprugu i sinovima duboko saučeeće.

U Fond »Istre« broj 3

Zidarić Marija, učiteljica

Novi Marof, Ključ . . . D 20.—

NAŠ LIST

Naš list se bori s mnogimi teškoćami, ki so dobro znane većini naših čitateljev. Vseh teh teškoč ne moremo sami odstraniti ker ne zavisijo od nas.

Toda izmed vseh teh teškoč je ena, ki jo moremo sami odstraniti, ker je zavisna od nas. To so težave materialne narave.

Ne prosimo milošćine, temveč zahtevamo samo to, da vsak naročnik napravi svojo dolžnost s tem, da plačuje redno naročnino. Ako bi vsak naročnik napravil svojo dolžnost napram listu, bi se mogli v teh težkih časih veliko lažje zoperstaviti tudi ostalim težavam.

BARBA RIKETU

ZA SEDAMDESETI DAN ROJENJA.

Sedan križi da Van je na plečeh
Govore — al mi ne verujemo,
Kad još vavek novó premaleće
Z Vašeg srca prilće nan semo...

Bit će morda, dobri Barba Rike,
Da i nan su leta proletela,
Al — va vonje Vaše javorike
Ni ne znamo kako su hitela...

Ljudi rekū: v dobrén leté leta,
Ale nan je to drugáče bilo:
Večnó zlo od vanjskega sveta
Večnó dobró v srcéh je gojilo!

I tako smo breme dúgeh križi
Va úfanjen večnén proživéli:
A ódvavek mi smo sē Van bliži,
Zač úfanje od Vas smo imeli...

S Vami vavek hodit ćemo tako
Puni veri da Pravica vrédi:
Dobró znaúté, tako al onako,
Ona ipak mora da pobeđi!!

Tako dragi, dobri Barba Rike,
Ostat čete Vi nan vavek mladi,
Kako i listje večné javorike,

14. I. 1938.

Beograd.

TONČIĆ SIMETOV.

O ŽIVOTU I NJEGOVOM CILJU

Svaki život dobrom cilju teži.
Dobar cilj u zdravom duhu leži.

Časkom more zubori, pjevuši,
Valovi mu nježni pijesak grle;
Časkom opet mršti se, pjenuši,
Talasi mu bijesni stijenje mrve.

Od sjemenja sitnog šuma biva,
A od šume vatra, ugallj, njiva;
Voda s gora u more se sliva,
More biva oblak, glečer, gljiva.

Mjesec, to je ohladjena zemlja;
Zemlja, to je zvijezda ugašena;
Od stvorenja biva prah i memla, —
Trajna jesu samo dobra djela.

Svaki život u smrt svoju vodi,
Svaka smrt u život drugi, novi;
Put života pun je barikada,
Vječni lanac uspona i pada.

Sve na njemu naizmjenice biva,
Sve se na njem mijenja, muti, bistri
Samo zakon, po kom se to zbiva,
Jeste vječno stalan, jedan isti.

Po njem svuda i kroz sva vremena,
Cilj života jesu dobra djela;
Sva su djela ostvarene misli, —
Niskom cilju teže samo niski.

IVO MOGOROVIĆ